

DOI 10.18524/2304-1587.2018.2(33).146947
УДК 349.6:349.412

Р. Ф. Смолярчук

здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
кафедра аграрного, земельного та екологічного права
імені академіка В. З. Янчука
вул. Васильківська, 17, Київ, 03040, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЛІСИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена правовим проблемам становлення і розвитку лісів комунальної власності в Україні. У ході проведеного дослідження висвітлено особливості появи і формування лісів територіальних громад за земельним та лісовим законодавством. В результаті аналізу чинних законодавчих актів виділено та охарактеризовано комплексний перелік можливих підстав для набуття органами місцевого самоврядування права комунальної власності на ліси. Визначено перспективи його подальшого розвитку.

Ключові слова: ліс, територіальна громада, місцеве самоврядування, право комунальної власності на ліси, земельна лісова ділянка.

Постановка проблеми. Поширеним у світі та перспективним напрямком реформування лісової галузі в Україні є збільшення частки комунального сектора у лісовому господарстві. В Україні реформування інституту права власності на ліси (лісові землі та ресурси) проходить набагато повільніше, ніж у більшості держав Центральної та Східної Європи. Вітчизняне законодавство в цій галузі є доволі заплутаним, містить багато суперечностей та прогалин. Непослідовні дії влади свідчать про відсутність виваженої стратегії реформування [1, с. 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові аспекти формування власності територіальних громад на ліси в Україні були об'єктом дослідження у теоретичних розробках таких вітчизняних вчених, як Г. І. Балюк, І. І. Каракаш, П. Ф. Кулинич, А. М. Мірошніченко, В. П. Непийвода, В. Ф. Сторожук, М. В. Троцька, М. В. Шульга та ін. Незважаючи на це, широке коло питань, пов'язаних із проблемами формування і розвитку комунальної власності на ліси, не отримали у доктрині належного висвітлення, чим і зумовлюється актуальність дослідження.

Метою статті є розкриття специфіки формування і розвитку лісів комунальної власності, а також здійснення комплексного аналізу підстав для подальшого набуття територіальними громадами права власності на ліси за українським законодавством.

Виклад основного матеріалу. Сутність місцевого самоврядування полягає в гарантованому державою праві територіальної громади, громадян та їх органів вирішувати значну частину місцевих справ і управляти ними, діючи в межах закону, під свою відповідальність та в інтересах населення. Серед найважливіших ознак органів місцевого самоврядування виділяють їх правову, організаційну, матеріальну та фінансову автономії [2, с. 117].

Матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування визначено в ст. 60 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], згідно з якою «територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації ... та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження».

Вперше існування комунальної власності в якості самостійної форми в Україні було передбачено нормами Конституції України, а можливість перебування земель лісогосподарського призначення у комунальній власності – у ЗК України 2001 р. [50].

Так, частиною 1 ст. 56 ЗК України [4] було встановлено, що землі лісогосподарського призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності. Положення лісового законодавства було приведено у відповідність до цієї норми в новій редакції ЛК України 2006 р. [5].

У ст. 7 ЛК України визначено, що ліси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника на ліси здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України. Одночасно передбачено, що ліси можуть перебувати в державній, комунальній та приватній власності і, відповідно, суб'єктами права власності на ліси є держава, територіальні громади, громадяни та юридичні особи.

Зрештою, варто погодитись із думкою В. М. Завгородньої, яка вважає, що, з одного боку, збереження основної частини лісів у державній власності і, з іншого – створення можливостей для розвитку приватної і комунальної власності дозволяє зберегти за державою контроль за використанням лісових ресурсів та підвищити ефективність лісогосподарської діяльності [6, с. 72].

Формування лісів комунальної власності здійснюється за залишковим принципом, оскільки належність лісів до комунальної власності та випадки набуття територіальними громадами права комунальної власності на ліси є надто обмеженими. Згідно з ч. 1 ст. 9 ЛК України передбачається, що у комунальній власності перебувають ліси в межах населених пунктів, крім лісів, що перебувають у державній або приватній власності. Крім того, у комунальній власності можуть перебувати й інші ліси, набуті або віднесені до об'єктів комунальної власності в установленому законом порядку. У даний час правовий режим лісів, що знаходяться у комунальній власності, майже не відрізняється від правового стану державних лісів, особливо щодо можливості їх загального використання [7, с. 180].

Випадки набуття права комунальної власності на ліси встановлено в ст. 11 ЛК України. Це право набувається: 1) при розмежуванні в установленому законом порядку земель державної і комунальної власності, 2) у разі передачі земельних ділянок з державної власності в комунальну, та 3) з інших підстав, не заборонених законом.

У відповідності до Тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності, затвердженого Постановою КМУ від 01.08.2002 р. [8] (втратив чинність), у власність територіальних громад сіл, селищ, міст передавались землі лісового фонду в межах населених

пунктів (п.п. «з» п. 3 Порядку) за виключенням земель державних лісогосподарських науково-дослідних установ, навчальних закладів та дослідних господарств навчальних закладів, та не могли передаватись землі лісового фонду поза межами населених пунктів (п.п. «є» п. 3 Порядку). Положення, за яким не могли передаватись до земель комунальної власності землі лісового фонду за межами населених пунктів при розмежуванні земель державної та комунальної власності було закріплено також і в ст. 6 ЗУ «Про розмежування земель державної та комунальної власності» [9] (втратив чинність). Водночас, у певний період до набрання чинності ЗК України 2001 р. землі лісового фонду державної власності за межами населених пунктів могли надаватись у постійне користування спеціалізованим комунальним підприємствам для ведення лісового господарства (абз. 8 ч. 5 ст. 7 ЗК України ред. 1992 р. [10]; ч. 2 ст. 9 ЛК України ред. 1994 р. [11]).

Реальні можливості появи комунальної власності на землі лісового фонду виникли в зв'язку з виходом Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р. № 1529/99, який зобов'язував КМУ, обласні державні адміністрації здійснити організаційні заходи щодо реформування протягом грудня 1999 – квітня 2000 року колективних сільськогосподарських підприємств на засадах приватної власності на землю та майно. Відповідно до наказу Мінагрополітики України та Держкомлісгоспу України «Про ліси сільськогосподарських підприємств» № 106/60 від 26.06.2000 р., ці відомства мали спільно внести пропозиції обласним радам і обласним державним адміністраціям про передачу у встановленому порядку земель лісового фонду, що були у користуванні колективних сільськогосподарських підприємств, державним лісогосподарським підприємствам Держкомлісгоспу України або діючим чи новоствореним спеціалізованим лісогосподарським підприємствам, підпорядкованим Мінагрополітики України, а також агроформуванням, у яких створено спеціалізовані підрозділи для ведення лісового господарства. Наказ Мінагрополітики України «Про прискорення передачі земель лісового фонду, що перебували у користуванні реформованих КСП» № 156 від 11.06.2001 р., та доручення Президента України № 1-4/135 від 06.08.2001 р. щодо забезпечення розробки механізму передачі земельних ділянок лісового фонду, що перебувають у користуванні реформованих КСП, правонаступникам, – стали наступними спробами державного регулювання процесу утворення суб'єктів користування колективними лісами [12, с. 11].

Вищезазначений ЗУ «Про розмежування земель державної та комунальної власності» втратив чинність у зв'язку з прийняттям ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012 р. № 5245-VI [13] (далі – Закон № 5245-VI), який набрав сили з 01.01.2013 р., і починаючи з введення в дію якого землі державної та комунальної власності в Україні вважаються розмежованими (п. 7 Прикінцевих та перехідних положень цього Закону). Починаючи з дня набрання чинності Закону № 5245-VI землями комунальної власності територіальних громад вважаються: по-перше, усі землі в межах відповідних населених пунктів, крім земельних ділянок приватної та державної власності; та, по-друге, земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна територіальної громади, або земельні ділянки, які перебувають у постійному користуван-

ні органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ, організацій тощо (ч. 2 ст. 83 ЗК України, п. 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 5245-VI). Таким чином, на сьогоднішній день фактично відсутня можливість подальшого набуття територіальними громадами права комунальної власності на ліси при розмежуванні в установленому порядку земель державної і комунальної власності. У зв'язку з цим, зазначений випадок слід виключити з визначеного у ст. 11 ЛК України переліку підстав набуття права комунальної власності на ліси, виклавши її наступним чином: «Право комунальної власності на ліси набувається шляхом передачі земельних ділянок з державної власності в комунальну та з інших підстав, не заборонених законом».

Отже, первинною визначальною ознакою для земельних ділянок комунальної власності є територіальна, а саме – їх перебування в межах населених пунктів. Межа району, села, селища, міста, району у місті – це умовна замкнена лінія на поверхні землі, що відокремлює територію району, села, селища, міста, району у місті від інших територій (ч. 1 ст. 173 ЗК України). Межі населеного пункту встановлюються і змінюються за проектами землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць. Рішення про встановлення і зміну меж міст приймається Верховною Радою України за поданням КМУ, а сіл, селищ – районною радою (які входять до складу району), або Верховною Радою АРК, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами (які не входять до складу відповідного району, або якщо районна рада не утворена) за поданням відповідних сільських, селищних рад.

Одночасно, згідно п. 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 5245-VI, у державній власності залишаються, у тому числі, розташовані в межах населених пунктів земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні державних підприємств, установ, організацій тощо. З цього приводу слушно зазначає В. Ф. Сторожук, що помітного розвитку комунальної власності на ліси не відбулося також тому, що ділянки лісового фонду в межах населених пунктів перебували переважно в користуванні державних лісгосподарських підприємств, які згідно пункту 2 статті 92 Земельного кодексу могли набувати право постійного користування земельними ділянками із земель комунальної власності [12, с. 12].

Однак, у той же час, земельні ділянки за межами населених пунктів, що були передані свого часу в постійне користування комунальним лісгосподарським підприємствам для ведення лісового господарства, починаючи із 01.01.2013 р. цілком обґрунтовано можна вважати землями комунальної власності, враховуючи також те, що ЗУ № 5245-VI одночасно було скасовано ЗУ «Про розмежування земель державної та комунальної власності», який забороняв передавати ці землі у комунальну власність.

Другою серед згаданих у ст. 11 ЛК України підстав для набуття права комунальної власності на ліси є передача земельних ділянок з державної власності в комунальну.

Особливості передачі земельних ділянок державної власності у комунальну власність, чи навпаки, встановлені у ст. 117 ЗК України. Згідно останньої, передачі підлягають лише сформовані земельні ділянки, право на які зареєстровано і які індивідуалізовані за допомогою кадастрового номера [14, с. 302]. На підставі рішення відповідного органу державної влади

про передачу земельної ділянки у комунальну власність складається акт приймання-передачі такої земельної ділянки.

Водночас дана стаття встановлює суттєві заборони на передачу земель із державної в комунальну власність і навпаки. Так, за ч. 2 ст. 117 ЗК України не можуть передаватись у комунальну власність земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна державної власності, а також земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні органів державної влади, державних підприємств, установ, організацій, крім випадків передачі таких об'єктів у комунальну власність. Вочевидь, згаданими виключеннями є випадки передачі з державної власності у комунальну: 1) об'єктів нерухомого майна, а саме: будівель, споруд, у тому числі приміщень (після виділення їх в окрему облікову одиницю (інвентарний об'єкт) на підставі розподільного балансу), об'єктів незавершеного будівництва, що розташовані на земельних ділянках державної власності; 2) цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ, організацій, їх структурних підрозділів, які мають у постійному користуванні земельні ділянки державної власності (*об'єкти передачі* за ст. 2 ЗУ «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [15]). При цьому слід врахувати, що у ч. 2 ст. 2 цього Закону заборон відносно передачі цілісних майнових комплексів державних лісогосподарських підприємств із державної власності у комунальну власність не встановлено.

Враховуючи вищенаведені законодавчі положення, нами вбачаються можливими наступні випадки передачі (переходу) земельних лісових ділянок із державної власності в комунальну:

1) передача на підставі ст. 117 ЗК України – із земель, не наданих в постійне користування державним лісогосподарським підприємствам, або іншим юридичним особам, в яких створено спеціалізований лісогосподарський підрозділ (земель запасу) – за клопотанням відповідної сільської, селищної, міської ради до відповідного органу державної влади (визначеного ст. 122 ЗК України) з наступним розробленням *технічної документації із землеустрою щодо відведення земельної ділянки*, погодженої відповідно до ст. 186-1 ЗК України, реєстрацією земельної ділянки у Державному земельному кадастрі, та наступним затвердженням документації уповноваженим органом із передачею ним земельної ділянки у комунальну власність. При цьому, проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення підлягають також обов'язковій державній експертизі землепорядної документації (абз. 7 ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про державну експертизу землепорядної документації» [16]);

2) передача на підставі ст. 117 ЗК України – із земель державної власності, що надані в постійне користування – у разі попереднього вилучення земельної ділянки за погодженням із землекористувачем. У разі незгоди землекористувача з вилученням земельної ділянки питання вирішується в судовому порядку (ч. 10 ст. 149 ЗК України). У такому випадку сформована земельна ділянка, якій присвоєно кадастровий номер, передається на підставі розробленого *проекту землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості)*;

3) перехід на підставі ч. 4 ст. 173 ЗК України – при включенні земель та земельних ділянок державної власності в межі населеного пункту

згідно з проектом землеустрою щодо зміни меж населеного пункту (крім земель, які не можуть передаватися у комунальну власність, визначених у ч. 2 ст. 117 ЗК України). Очевидно, що у цьому випадку такими землями є земельні лісові ділянки, що перебувають у постійному користуванні державних підприємств (установ, організацій), які при включенні їх у межі населеного пункту до комунальної власності не передаються, а правило про перехід земель у власність територіальної громади при їх включенні в межі населеного пункту у відношенні лісових земель стосується тільки лісів, що не передані в постійне користування (розташованих на землях запасу). Відповідне становище узгоджується зі ст. 9 ЛК України, за якою лісами комунальної власності в межах населених пунктів є ліси, які не перебувають у державній та приватній власності;

4) передача цілісних майнових комплексів спеціалізованих державних лісогосподарських підприємств, або інших державних підприємств, установ та організацій, у яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи, і яким надано у постійне користування земельні лісові ділянки, або їх структурних підрозділів, із державної власності у комунальну власність. Згідно з ч. 7 ст. 7 ЗУ «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» передача об'єкта у державну чи комунальну власність є підставою для передачі відповідно у державну чи комунальну власність земельної ділянки, на якій розміщений *об'єкт передачі*. Кадастровий номер та розмір такої земельної ділянки зазначаються у рішенні органу, зазначеного у статті 4 цього Закону, про передачу відповідного об'єкта у державну чи комунальну власність.

У літературі неодноразово зазначалось про пріоритет державної власності на ліси, суворі обмеження щодо механізму набуття лісів у приватну і комунальну власність та формування лісів територіальних громад та приватних лісоволодінь за залишковим принципом, що виключає можливість формування багатокладної структури власності на ліси [17, с. 135]. В. П. Непійвода критикує такий підхід законодавця і пропонує розвивати публічну комунальну форму власності на ліси шляхом передачі частини лісового фонду, у т. ч. колишніх колгоспних лісів за межами населених пунктів, у комунальну власність [17, с. 197]. На його думку, оптимальною структурою власності на ліси в Україні буде така, за якої в державній власності перебуватиме 55-60% лісових площ, а комунальні й приватні власники матимуть 40-45% лісів [17, с. 147].

Як видно, перелік підстав набуття права комунальної власності на ліси, що визначений у ст. 11 ЛК України, не є повним і вичерпним. Зокрема, у ст. 15 цього Кодексу окремо передбачено право власника земельної лісової ділянки добровільно відмовитись від неї на користь держави або територіальної громади за його заявою до відповідного органу в установленому законом порядку. Разом із тим, не виключається можливість створення лісів (лісорозведення) на землях комунальної власності за межами населених пунктів (ст. ст. 81-82 ЛК України). Також, земельна лісова ділянка як нерухоме майно переходить у власність територіальної громади у разі прийняття спадщини, або переходу спадщини, визнаною судом відумерлою внаслідок відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття (п. «в» ч. 5 ст. 83 ЗК України, ст. 1277 ЦК України [18], ст. 60 ЗУ «Про місцеве самоврядування»). Видається можливим і набуття

права власності на ліси шляхом викупу органами місцевого самоврядування земельних лісових ділянок для суспільних потреб із відшкодуванням їх вартості власникові (ст. 146 ЗК України), або ж відчуження в інший, не заборонений законом спосіб на договірних засадах із приватної у комунальну власність (п. «г» ч. 5 ст. 83 ЗК України).

Перелік повноважень органів місцевого самоврядування у сфері лісових та земельних відносин, який не є вичерпним, визначено ст. 33 ЛК України та ст. 12 ЗК України, та передбачає, зокрема, наявність повноважень на передачу у власність, надання в постійне користування, виділення в установленому порядку для довгострокового тимчасового користування лісів, що перебувають у комунальній власності у межах сіл, селищ, міст і припинення права користування ними, участь у здійсненні заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації наслідків стихійних явищ, лісових пожеж тощо.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що формування в Україні значної площі лісів комунальної власності було здійснено внаслідок реформування КСП на засадах приватної власності на землю та майно, внаслідок чого лісові угіддя, що перебували в їх користуванні, рішеннями обласних рад передано в постійне користування новоствореним лісогосподарським підприємствам комунальної власності. Згідно сучасного земельного законодавства, земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні комунальних підприємств, установ, організацій є землями комунальної власності територіальних громад.

На сучасному етапі підставами для набуття територіальними громадами права комунальної власності на ліси є такі випадки: 1) передача із державної в комунальну власність земельних лісових ділянок, не наданих в постійне користування; 2) передача із земель державної власності земельних лісових ділянок, що надані в постійне користування – у разі їх попереднього вилучення за погодженням із постійним лісокористувачем; 3) при включенні земельних лісових ділянок державної власності в межі населеного пункту, крім земель, які не можуть передаватися у комунальну власність; 4) передача цілісних майнових комплексів постійних лісокористувачів державної форми власності, їх структурних підрозділів, із державної у комунальну власність; 5) у разі добровільної відмови власника земельної лісової ділянки на користь територіальної громади за його заявою; 6) у разі прийняття територіальною громадою спадщини, або визнання судом спадщини відумерлою; 7) шляхом викупу органами місцевого самоврядування земельних лісових ділянок для суспільних потреб, або набуття в інший не заборонений законом спосіб із приватної в комунальну власність.

Список літератури

1. Непийвода В. П. Власність на ліси в Україні: сучасний стан та перспективи реформування: [препринт друк. вид. (Непийвода В. П. Власність на ліси в Україні: сучасний стан та перспективи реформування // Вісник Львівського університету. (Серія географічна). Вип. 32. 2005. С. 67-74)] // Електронний архів Національного університету «Києво-Могилянська академія». 14 с. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2130> (дата звернення 08.10.2018).
2. Матчук С. В. Адміністративно-правова охорона лісових ресурсів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2014. 224 с.
3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

4. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.
5. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII (в редакції Закону України від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV) // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
6. Завгородня В. М. Проблеми формування юридичної конструкції права власності на ліси в Україні // Правовий вісник Української академії банківської справи. 2008. № 1. С. 69-73.
7. Глотова О. В. Нова редакція Лісового кодексу та поновлення лісового законодавства України // Актуальні проблеми держави і права. 2008. Вип. 37. С. 178-184.
8. Тимчасовий порядок розмежування земель права державної і комунальної власності : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2002 р. № 1100 // Офіційний вісник України. 2002. № 31. Ст. 1482.
9. Про розмежування земель державної і комунальної власності : Закон України від 5 лютого 2004 р. № 1457-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. Ст. 411.
10. Земельний кодекс України : Закон України від 18 грудня 1990 р. № 561-XII (в редакції Закону України від 13 березня 1992 р. № 2196-XII) // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 25. Ст. 354.
11. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
12. Сторожук В. Ф. Розвиток інституту права власності на землі лісгосподарського призначення в Україні : Аналітичний звіт / Регіональна програма «Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії європейського інструменту сусідства та партнерства II» (ENPI-FLEG II). Київ, 2013. 42 с. URL: http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/05/Storozhuk_forest_ownership_rights_Nov2013.pdf (дата звернення: 13.01.2018).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5245-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 36. Ст. 472.
14. Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України : (за станом нормат.-прав. актів та суд. практики на 10 квіт. 2013 р.). 5-те вид., змін. і доп. Київ : Правова єдність, 2013. 542 с.
15. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності : Закон України від 3 березня 1998 р. № 147/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 34. Ст. 228.
16. Про державну експертизу землепорядної документації : Закон України від 17 червня 2004 р. № 1808-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 38. Ст. 471.
17. Непийвода В. П. Правове регулювання суспільних відносин щодо лісів у контексті сталого розвитку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2006. 223 с.
18. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2018

Р. Ф. Смолярчук

Национальный университет биоресурсов
и природопользования Украины,
кафедра аграрного, земельного и экологического права
имени академика В. З. Янчука
ул. Васильковская, 17, Киев, 03040, Украина

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ПРАВА КОММУНАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ НА ЛЕСА В УКРАИНЕ

Резюме

В статье исследуются проблемы становления и развития лесов коммунальной собственности в Украине. Констатировано, что определяющим признаком для формирования лесов коммунальной собственности является территориальный признак, то есть их нахождение в пределах населенных пунктов. В ходе исследования определено, что формирование в Украине значительной площади лесов, находящихся в собственности территориальных общин, было осуществлено в результате реформирования коллективных сельскохозяйственных предприятий на основе частной собственности на землю и имущество, в результате чего лесные угодья, находившиеся в пользовании последних, были переданы в постоянное пользование коммунальным лесохозяйственным предприятиям. В результате анализа действующих законодательных актов выделен и охарактеризован комплексный перечень возможных оснований для дальнейшего приобретения территориальными общинами права коммунальной собственности на леса.

Ключевые слова: лес, территориальная община, местное самоуправление, право коммунальной собственности на леса, земельный лесной участок.

R. F. Smolyarchuk

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
The Department of Agrarian, Land and Environmental Law
named after academician V. Z. Yanchuk
Vasylykivska str., 17, Kyiv, 03040, Ukraine

PROBLEMS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF LAW COMMUNAL PROPERTY ON THE FORESTS IN UKRAINE

Summary

The article deals with the problems of the formation and development of forests of communal property in Ukraine. It was stated that the defining feature for the formation of communal property forests is territorial, that is, their stay within the settlements. In the course of the study, it was determined that the formation of a significant area of forests in Ukraine of the ownership of territorial communities was carried out as a result of the reform of collective agricultural enterprises on the basis of private ownership of land and property, resulting in the forests that were in their use were transferred to the permanent use of forestry enterprises of communal property. As a result of the analysis of the current legislative acts, a comprehensive list of

possible grounds for the acquisition of community communal property rights by forests by territorial communities is identified and characterized.

Key words: forest, territorial community, local self-government, communal ownership rights to forests, land forest area.